

FINANSMINISTERIET

Cirkulære om
Senior- og fratrædelsesordninger

1999

CIRKULÆRE OM SENIOR- OG FRATRÆDELSSESORDNINGER

(Til samtlige ministerier m.v.)

1. Indledning

Finansministeriet og Centralorganisationernes Fællesudvalg og Akademikernes Centralorganisation har den 21. september 1999 indgået aftale om senior- og fratrædelsesordninger. Aftalen vedlægges som bilag 1.

Ved aftalen ændres aldersgrænser på 67 år til 65 år for ansatte, som fylder 60 år den 1. juli 1999 eller senere.

Aftalen kan anvendes til at etablere seniorordninger, når ansættelsesmyndigheden vurderer, at det vil være muligt og hensigtsmæssigt at etablere en seniorordning for den enkelte ansattes gradvise tilbagetrækning i form af aftrapning i tid (deltid) og/eller aftrapning i job/charge (retræte).

Endvidere kan aftalen anvendes til at etablere fratrædelsesordninger i de tilfælde, hvor ansættelsesmyndigheden vurderer, at personalereduktioner er eller forudses at blive nødvendige, eller i de særlige tilfælde, hvor personaletilpasninger kan forudses at blive nødvendige for at rette op på en skæv aldersfordeling.

Finansministeriet forudsætter dog, at ansættelsesmyndighederne er tilbageholdende med at aftale fratrædelsesordninger, og at der for 60-61 årige medarbejdere alene aftales fratrædelsesordninger, hvis fratrædelsen sker i direkte tilknytning til gennemførelsen af en personalereduktion.

Finansministeriet vil nøje følge anvendelsen af fratrædelsesordninger.

2. Generelle bemærkninger

Etablering af en senior- eller fratrædelsesordning forudsætter naturligt en forståelse mellem den ansatte og dennes chef, idet ordningerne hviler på et frivillighedsprincip. De økonomiske vilkår aftales med den ansatte, som omfattes af ordningen, men formaliseres af vedkommende organisationsrepræsentant inden for rammerne af aftalen.

Finansministeriet finder, at ministeriernes departementer i størst muligt omfang bør overlade etablering af senior- og fratrædelsesordninger til de enkelte styrelser, institutioner m.v.

Centralorganisationerne har tilkendegivet, at de enkelte forhandlingsberettigede organisationer bør overlade retten til at formalisere aftalerne til de lokale tillidsrepræsentanter med henblik på, at der bør være delegeret aftaleret i samme omfang og til samme niveau på arbejdstager- og arbejdsgiversiden.

Den lokale seniorpolitik og herunder anvendelsen af aftalen om senior- og fratrædelsesordninger forudsættes drøftet i samarbejdsudvalget på normal vis.

3. Seniorordninger

Der kan aftales seniorordninger for ansatte, der er fyldt 55 år, og som ansøger om aftrapning i tid, dvs. deltid, eller aftrapning i job/charge, dvs. retræte.

Aftalen giver adgang til, at der for den enkelte ansatte kan aftales en seniorordning, der kombinerer deltid og retræte.

3.1 Deltid - §§ 3-5

Etablering af seniorordning med deltid forudsætter:

- 1) at den ansatte er fyldt 55 år og
- 2) har været ansat i de seneste 10 år indenfor aftalens dækningsområde, og
- 3) at arbejdstiden udgør mindst 15 timer pr. uge efter nedsættelsen, samt
- 4) at overenskomsten indeholder hjemmel til deltidsansættelse.

Ansættelsesmyndigheden kan aftale, at der

- for overenskomstansatte m.fl. med forsikringsmæssig pensionsordning indbetales et forhøjet pensionsbidrag, der maksimalt må svare til forskellen mellem det aktuelle, samlede pensionsbidrag og det samlede pensionsbidrag ved den hidtidige beskæftigelsesgrad,
- for tjenestemænd og ansatte med tjenestemandspensionsret bevilges op til fuld pensionsaldermedregning under deltiden. Det forudsætter, at ansættelsesmyndigheden indbetaler pensionsdækningsbidrag til FL § 36, jf. pkt. 4.1.

3.2.1. Retræte - §§ 6-9

Etablering af seniorordning med retræte forudsætter:

- 1) at den ansatte er fyldt 55 år og
- 2) efter ansøgning overgår til en lavere placeret stilling og
- 3) har været ansat på fuld tid i de seneste 10 år i en stilling med ledelsesansvar, arbejdsledelse eller i en tilsvarende krævende stilling med hensyn til indhold og omfang inden for aftalens dækningsområde.

Seniorordning med retræte er ikke begrænset til ansatte i bestemte lønrammer.

Ansættelsesmyndigheden kan

a) med hensyn til pension aftale,

- at overenskomstansatte m.fl. med forsikringsmæssig pensionsordning til denne får indbetalt et forhøjet pensionsbidrag, maksimalt op til det samlede pensionsbidrag i den hidtidige stilling,
- at tjenestemænd og ansatte med tjenestemandspensionsret bevarer retten til at få pension beregnet efter den hidtidige, højere pensionsgivende løn. Det forudsætter, at ansættelsesmyndigheden indbetaler pensionsdækningsbidrag til FL § 36, jf. pkt. 4.1., og

b) med hensyn til løn aftale,

- at der ydes et personligt, ikke-pensionsgivende tillæg. Tillægget må højst svare til forskellen mellem lønnen, eksklusiv pensionsbidrag, i den hidtidige stilling og lønnen, eksklusiv pensionsbidrag, i retrætestillingen på tidspunktet for overgangen. Tillægget skal være aftrappet efter højst 3 år og skal aftrappes med mindst 1/3 for hver 12 måneder fra overgangen til retrætestillingen. Tillægget bortfalder altid ved udgangen af den måned, hvori den ansatte fylder 67 år (dog 65 år for ansatte, som fylder 60 år den 1. juli 1999 eller senere).

3.2.2. Seniorordning med retræte med aftalt fratrædelsestidspunkt

Efter aftale mellem den ansatte og ansættelsesmyndigheden kan det være et led i en seniorordning med retræte, at den pågældende fratræder efter en periode på højst 7 år og senest ved det fyldte 67. år (dog 65. år for ansatte, som fylder 60 år den 1. juli 1999 eller senere). I så fald kan det med organisationsrepræsentanten aftales, at overgangen til den lavere løn i retrætestillingen sker på én gang, eller at aftrappingen af det personlige tillæg sker gradvis over en periode på op til 5 år. Overgang til den lavere løn på én gang kan blandt andet anvendes i situationer, hvor der etableres særlige seniorstillinger.

4. Lokal finansiering af seniorordninger

Den enkelte ansættelsesmyndighed afholder selv inden for gældende bevillinger alle udgifter, der er forbundet med lokale aftaler om seniorordninger.

4.1. Pensionsdækningsbidrag til FL § 36

Ved seniorordning med retræte er ansættelsesmyndighedens bevilling af, at tjenestemænd og ansatte med tjenestemandspensionsret bevarer af retten til at få pension beregnet efter den hidtidige, højere pensionsgivende løn, betinget af, at ansættelsesmyndigheden løbende til FL § 36 (Finansstyrelsen) indbetaler et pensionsdækningsbidrag på 15 pct. af differencen mellem den pensionsgivende løn i den hidtidige stilling og den pensionsgivende løn i retrætestillingen.

Indbetaling af pensionsdækningsbidrag til FL § 36 (Finansstyrelsen) er ligeledes en betingelse for, at ansættelsesmyndigheden kan bevilge, at tjenestemænd og ansatte med tjenestemandspensionsret ved seniorordning med deltid tillægges fuld eller forhøjet pensionsaldermedregning.

Finansstyrelsen udsender særskilt cirkulære herom.

5. Mulighed for efterløn, delpension m.v.

Ansatte, som overgår til deltid, har eventuelt mulighed for at modtage efterløn fra vedkommende arbejdsløshedskasse, der vil kunne oplyse den ansatte nærmere herom.

I nogle tværgående pensionskasser (for arkitekter, agronomer, dyrlæger, ingeniører, jurister, økonomer, farmaceuter, læger og magistre) er der mulighed for fra det 60. år at få delvis alderspension ved overgang til deltidsansættelse. Vedkommende pensionskasse vil kunne oplyse den ansatte nærmere herom, herunder foretage en konkret beregning.

Ansatte, der overgår til deltid, har eventuelt mulighed for at modtage social delpension fra vedkommende bopælskommune, der vil kunne oplyse den ansatte nærmere herom.

6. Frivillige fratrædelsesordninger

6.1. Forudsætninger for indgåelse af aftaler om frivillig fratræden

Ansættelsesmyndigheden afgør, om aftalen skal anvendes lokalt. Aftalen kan kun anvendes under de forudsætninger, som er anført i § 10, stk. 3. Der henvises desuden til Finansministeriets tilkendegivelse om tilbageholdende anvend-

delse af fratrædelsesordninger, jf. pkt. 1.

Aftale om fratrædelsesordning forudsætter, at den ansatte er fyldt 60 år, men ikke 67 år (dog 65 år for ansatte, som fylder 60 år den 1. juli 1999 eller senere), og at den ansatte søger fratræden på grund af alder.

Tjenestemænd med tjenestefrihed uden løn kan også omfattes af en fratrædelsesordning.

6.2. Vedrørende enkelte ydelser

For tillægelse af ekstraordinær pensionsalder til tjenestemænd og ansatte med tjenestemandspensionsret, jf. §§ 12 og 16, skal ansættelsesmyndigheden indbetale et kapitalbeløb til FL § 36, jf. pkt. 6.3.1.

Størrelsen af den supplerende ydelse kan aftales frit inden for de opstillede intervaller, jf. § 11, stk. 2. Udbetaling af den supplerende ydelse ophører ved det fyldte 67. år (dog 65. år for ansatte, som fylder 60 år den 1. juli 1999 eller senere). Den supplerende ydelse udbetales 1 gang årligt, første gang i tilknytning til fratrædelsen.

Fratrædelsesbeløb til overenskomstansatte m.fl., jf. § 13, udbetales ved fratrædelsen, med mindre andet er aftalt lokalt.

Fratrædelsesbeløb efter § 13 kan i visse tilfælde have indflydelse på, fra hvilket tidspunkt et medlem af en arbejdsløshedskasse kan overgå til efterløn. Da det er vedkommende arbejdsløshedskasse, der som 1. instans træffer afgørelse om tidspunktet for overgang til efterløn, må den ansatte rette henvendelse til arbejdsløshedskassen for vejledning.

6.3. Lokal finansiering af fratrædelsesordninger

Den enkelte ansættelsesmyndighed afholder selv inden for gældende bevillinger alle udgifter, der er forbundet med fratrædelsesordninger.

6.3.1. Kapitalbeløb til FL § 36

For tillægelse af ekstraordinær pensionsalder til tjenestemænd og ansatte med tjenestemandspensionsret skal ansættelsesmyndigheden indbetale et kapitalbeløb til FL § 36 (Finansstyrelsen).

Finansstyrelsen udsender særskilt cirkulære herom.

7. Ikrafttrædelse

Cirkulæret har virkning fra den 1. april 1999.

Samtidig ophæves Finansministeriets cirkulære nr. 101 af 18. juni 1997 om senior- og fratrædelsesordninger (Fmst. nr. 35/97).

Finansministeriet, den 21. september 1999

P.M.V.

E.B.

Ulrik Søborg Pedersen

AFTALE OM SENIOR- OG FRATRÆDELSESORDNINGER

KAPITEL 1.

§ 1. Aftalen omfatter:

- 1) tjenestemænd i staten og folkekirken,
- 2) tjenestemandslignende ansatte, der er ansat ved statstilskudsberettigede institutioner og er medlemmer af statsgaranterede pensionskasser,
- 3) tjenestemandslignende ansatte i staten, folkekirken og statstilskudsberettigede institutioner med forsikringsmæssige pensionsordninger,
- 4) civilarbejdere i forsvaret,
- 5) fastansatte håndværkere i DSB med tjenestemandspensionsret i henhold til lønnings- og klassificeringslovens § 22, stk. 11, og
- 6) overenskomstansatte i staten, folkekirken og statstilskudsberettigede institutioner.

Stk. 2. Senior- eller fratrædelsesordninger, for en eller flere ansatte, formaliseres - inden for de i vedkommende kapitel fastsatte rammer - mellem styrelsen og vedkommende organisationsrepræsentant, idet vilkårene afstemmes efter den enkelte ansattes forhold. Det forudsættes, at centralorganisationerne delegerer aftaleretten.

KAPITEL 2. GRADVIS TILBAGETRÆKNING

§ 2. Kapitel 2 gælder for ansatte, jf. § 1, der er fyldt 55 år, når den enkelte seniorordning træder i kraft, og som ansøger om gradvis tilbagetrækning inden for de i kapitel 2 fastlagte betingelser.

Stk. 2. Kapitel 2 kan anvendes, når det efter styrelsens vurdering vil være muligt og hensigtsmæssigt at etablere en seniorordning for den enkelte ansattes gradvise tilbagetrækning i form af aftrapning i tid og/eller aftrapning i job/charge.

Aftrapning i tid (deltid)

§ 3. Etablering af seniorordning med aftrapning i tid forudsætter, at den ansatte, jf. §§ 1 og 2, i de seneste 10 år har været ansat inden for staten og folkekirken m.v., jf. § 1.

Stk. 2. Arbejdstiden skal udgøre mindst 15 timer pr. uge efter nedsættelsen.

§ 4. Styrelsen kan bevilge tjenestemænd og ansatte med tjenestemandspensionsrettigheder fortsat optjening af pensionsalder op til den hidtidige beskæftigelsesgrad.

§ 5. For overenskomstansatte m.fl. med forsikringsmæssig pensionsordning kan styrelsen indbetale et ekstra pensionsbidrag, der højst må svare til forskellen mellem det aktuelle, samlede pensionsbidrag og det samlede pensionsbidrag ved den hidtidige beskæftigelsesgrad.

Aftrapning i job/charge (retræte)

§ 6. Etablering af seniorordning med aftrapning i job/charge forudsætter, at den ansatte, jf. §§ 1 og 2, efter ansøgning overgår til en lavere placeret stilling efter i de seneste 10 år at have været ansat på fuld tid i en stilling med ledelsesansvar eller arbejdsledelse eller i en tilsvarende krævende stilling inden for staten og folkekirken m.v., jf. § 1.

§ 7. Styrelsen kan bevilge, at tjenestemænd og ansatte med tjenestemandspensionsrettigheder kan bevare retten til at få pension beregnet efter den hidtidige, højere pensionsgivende løn.

§ 8. For overenskomstansatte m.fl. med forsikringsmæssig pensionsordning kan styrelsen indbetale et ekstra pensionsbidrag, der højst må svare til forskellen mellem det samlede pensionsbidrag i den nye stilling og det samlede pensionsbidrag i den hidtidige stilling.

§ 9. Der kan ydes et personligt, ikke-pensionsgivende tillæg, der højst må svare til forskellen mellem lønnen i den hidtidige stilling og lønnen i den nye stilling på tidspunktet for overgangen. Tillægget skal være fuldt aftrappet efter højst 3 år og skal aftrappes med mindst 1/3 for hver 12 måneder fra overgangen til den nye stilling. Tillægget bortfalder dog fra måneden efter, den ansatte er fyldt 67 år (for ansatte, som fylder 60 år den 1. juli 1999 eller senere, dog fra måne-

den efter, den ansatte er fyldt 65 år).

Stk. 2. Hvis det er en forudsætning for seniorordningen, at den ansatte fratræder efter en periode på højst 7 år og senest ved det fyldte 67. år (for ansatte, som fylder 60 år den 1. juli 1999 eller senere, dog senest ved det fyldte 65. år), kan der aftales en anden aftrapning end den i stk. 1 nævnte. Overgang til lavere løn kan ske på een gang eller ved gradvis aftrapning over en periode på højst 5 år.

KAPITEL 3. FRIVILLIG FRATRÆDEN

§ 10. Kapitel 3 gælder for ansatte, jf. § 1, der er fyldt 60 år, men ikke 67 år (for ansatte, som fylder 60 år den 1. juli 1999 eller senere, dog ikke 65 år), og selv søger fratræden på grund af alder.

Stk. 2. Kapitel 3 gælder ikke for ansatte, der afskediges eller fratræder af andre grunde som f.eks. sygdom eller anden utilregnelig årsag.

Stk. 3. Kapitel 3 kan anvendes i de situationer, hvor styrelsen vurderer, at personalereduktioner er eller forudses at blive nødvendige, og hvor det i den forbindelse vil være hensigtsmæssigt at fremme den frivillige fratræden. Hvis ledelsen vurderer, at det kan forudses, at personaletilpasninger kan blive nødvendige for at rette op på en skæv aldersfordeling, vil der i særlige tilfælde kunne indgås en aftale om frivillig fratræden.

Tjenestemænd

§ 11. Styrelsen kan bevilge tjenestemænd en årlig ydelse som supplement til pensionen indtil det fyldte 67. år (for ansatte, som fylder 60 år den 1. juli 1999 eller senere, dog indtil det fyldte 65. år).

Stk. 2. Den supplerende ydelse kan udgøre følgende årlige grundbeløb (okt. 1984-niveau):

- 1) skalatrin 1-20: mindst 9.200 kr. og højst 13.200 kr. årlig,
- 2) skalatrin 21-39: mindst 13.300 kr. og højst 17.300 kr. årlig,
- 3) skalatrin 40-53: mindst 17.500 kr. og højst 21.400 kr. årlig.

For deltidsansatte reduceres den supplerende ydelse dog i forhold til beskæftigelsens omfang.

Stk. 3. Den supplerende ydelse reguleres efter den af finansministeren fastsatte

procentregulering af tjenestemandspensioner.

§ 12. Styrelsen kan tillægge tjenestemænd ekstraordinær pensionsalder og/eller yde et fratrædelsesbeløb i følgende kombinationer:

- 1) 2 års ekstraordinær pensionsalder og/eller et fratrædelsesbeløb på op til 6 måneders løn,
- 2) 3 års ekstraordinær pensionsalder og/eller et fratrædelsesbeløb på op til 3 måneders løn, eller
- 3) 4 års ekstraordinær pensionsalder.

Stk. 2. Der kan dog maksimalt tillægges ekstraordinær pensionsalder for et tidsrum svarende til perioden fra fratrædelsen til det fyldte 70. år, og ingen tjenestemand kan opnå mere end 37 års pensionsalder.

Stk. 3. Fratrædelsesbeløb beregnes efter bestemmelsen i § 13, stk. 3.

Overenskomstansatte m.fl.

§ 13. Styrelsen kan yde et fratrædelsesbeløb til overenskomstansatte m.fl., der har været uafbrudt beskæftiget i staten eller folkekirken i 12, 15 eller 18 år. Fratrædelsesbeløbet svarer til:

- 1 måneders løn efter 12 års uafbrudt beskæftigelse,
- 2 måneders løn efter 15 års uafbrudt beskæftigelse, og
- 3 måneders løn efter 18 års uafbrudt beskæftigelse.

Stk. 2. I særlige tilfælde kan der ydes et fratrædelsesbeløb svarende til:

- 2 måneders løn efter 9 års uafbrudt beskæftigelse,
- 4 måneders løn efter 12 års uafbrudt beskæftigelse, og
- 6 måneders løn efter 15 års uafbrudt beskæftigelse.

Stk. 3. Fratrædelsesbeløbet beregnes på samme måde som løn under sygdom, dog eksklusiv eget og arbejdsgivers pensionsbidrag. Der indbetales ikke eget pensionsbidrag og arbejdsgivers pensionsbidrag af fratrædelsesbeløbet, ligesom der ikke betales feriepenge eller særlig feriegodtgørelse af fratrædelsesbeløbet.

§ 14. Styrelsen kan imødekomme en ansats anmodning om at oppebære sædvanlig løn i en tjenestefrihedsperiode af indtil 7 måneders varighed umiddelbart forud for fratrædelsestidspunktet.

Stk. 2. Tilgodehavende ferie forudsættes i videst muligt omfang afholdt i tjenestefrihedsperioden.

§ 15. Alternativt til §§ 13 og 14 kan styrelsen indbetale ekstraordinære pensionsbidrag for overenskomstansatte m.fl. med forsikringsmæssig pensionsordning.

Stk. 2. Styrelsen kan indbetale 2, 3 eller 4 års ekstraordinære pensionsbidrag (såvel egetbidrag som arbejdsgiverbidrag) til pensionsordningen. Der kan dog maksimalt ydes ekstraordinære pensionsbidrag for et tidsrum svarende til perioden fra fratrædelsen til det fyldte 70. år.

Stk. 3. De ekstraordinære pensionsbidrag indbetales een gang for alle og beregnes på grundlag af bidraget i den sidste normale lønudbetaling inden fratrædelsen.

Ikke-tjenestemænd med tjenestemandspensionsrettigheder

§ 16. Bestemmelsen i § 12 kan ligeledes anvendes for tjenestemandslignende ansatte, der er ansat ved statstilskudsberettigede institutioner og er medlemmer af statsgaranterede pensionskasser, for civilarbejdere i forsvaret og for fastansatte håndværkere i DSB med tjenestemandspensionsret i henhold til lønnings- og klassificeringslovens § 22, stk. 11.

Stk. 2. Som alternativ til stk. 1 kan i stedet anvendes bestemmelserne i §§ 13 og 14.

KAPITEL 4. IKRAFTTRÆDEN OG OPSIGELSE

§ 17. Aftalen har virkning fra den 1. april 1999. Samtidig ophæves aftale af 18. juni 1997 om senior- og fratrædelsesordninger.

Stk. 2. Aftalen kan af de underskrivende parter hver for deres vedkommende opsiges skriftligt med 3 måneders varsel til en 31. marts, dog tidligst til den 31. marts 2002.

København, den 21. september 1999

Statsansattes Kartel
Niels Juul

Finansministeriet
P.M.V.
E.B.
C. E. Johansen

Statstjenestemændenes
Centralorganisation II
Tommy Agerskov Thomsen

Lærernes Centralorganisation
Anni Herfort Andersen

Overenskomstansattes Centralorganisation
Finn Busse Jensen

Akademikernes Centralorganisation
Svend M. Christensen

Cirkulære af 21. september 1999

Fmst. nr. 022-99

Henvendelse om dette cirkulære rettes til
Finansministeriet, 13. Kontor

Adresse:
Christiansborg Slotsplads 1
DK-1218 København K
Telefon 33 92 33 33
Telefax 33 32 80 30

J.nr. 99-07/464-1

PKAT

Yderligere eksemplarer af cirkulæret kan købes
Ved henvendelse til Schultz Information,
tlf. 43 63 23 00. Pris: 10,00 kr.